

ODGOVORNOST SINDIKATA I CRKVE ZA IMIGRANTE

Mladen Karadole

L'Office Catholique d'Information sur les Problèmes Européens — Katolička informativna služba o evropskim pitanjima i »Le Centre Oecuménique à Bruxelles — Ekuumenski centar u Bruxellesu koji okuplja protestante i anglikance organiziraju već od 1975. g. susrete s predstavnicima evropskih sindikata i raspravljaju o predmetima koji su zanimljivi i za Crkve i za Sindikate. Takav IV. dijalog zbio se u Bruxellesu, od 24. do 26. rujna 1981, obradio je temu: Odgovornost sindikata prema radnicima imigrantima u Evropi. Bili su pozvani i sami imigranti da bi vijećanje bilo neposrednije i uspješnije.

Osnova dijaloga

Tri prikaza Andréa Costesa, Jeana Weyderta i Marca Lendersa poslužila su kao uvod i osnova raspravljanja.

O. A. Costes D. I., tajnik Biskupske komisije za migracije u Francuskoj, govorio je o *Crkvi i migraciji*. Prikaz je bio uglavnom u okviru francuskih prilika. — Pojava migracije trajno ostaje i zato treba povezati i uskladiti sve što se čini za imigrante, npr. na područjima: ekonomskom, društvenom, kulturnom, političkom i vjerskom.

Na sastanku Biskupskih komisija za migracije u Evropi, u siječnju 1981., postavljena su četiri putokaza za budući rad:

- da se priznaju imigrantima njihova prava, da se suraduje između Evrope i Trećega svijeta, da se ne prave razlike između Evropljana i pripadnika Trećega svijeta te sredi migracija »na crno«, tj. potajna;
- da se omogući drugoj generaciji, tj. djeci imigranata stručno obrazovanje, posao i kulturni identitet;
- da se pomoću imigranata obnovi dijalog između islama i kršćanstva;
- da se promijene crkvene ustanove, kako bi imigranti-katolici mogli doći do izražaja i preuzeti vlastitu odgovornost.

Crkva u Francuskoj je već uvela pomalo nove pastoralne oblike koji vode računa o narodnosti imigranata, povezanosti s njihovom mjesnom Crkvom i pripadnosti radničkom svijetu velike većine. Tako npr. sprovodi od prije desetak godina načelo solidarnosti s radnicima-imigrantima unutar radničkih organizacija; sadašnji razvoj kršćanskih radničkih pokreta nastavlja tu solidarnost ne isključujući posebne imigrantske značajke, poglavito druge generacije i kulturnog identiteta.

Taj razvoj crkvenog stava prema imigrantima prošao je stupanj karitativne pomoći i uspeo se do stupnja solidarnosti za obranu prava i borbe protiv diskriminacije te je nastavio i dosegao stupanj priznavanja razlika u nastojanju za kolektivnim promaknućem. To je osobito važno za imigrantske skupine koje su se uselile iz nekadašnjih francuskih kolonija i doživljuju slične kolonijalne odnose i u Francuskoj. Tako je alžirska zajednica (oko 800.000) izbačena iz Alžira, jer je podržavala Francuze za oslobodilačkog rata, loše primljena u Francuskoj, u potrazi za svojim identitetom, »u zraku«. Ipak se i to mijenja. Nazočnost muslimana iz Afrike i Turske potakla je kršćane na dijalog s njima i otvaranje centara za bogoslužje.

U budućnosti bi trebalo u cjelini rješavati imigrantske probleme: škole, zdravlje, sudjelovanje u društvenom, kulturnom i političkom životu itd. Razne organizacije: sindikati, ustanove za prihvaćanje itd. zalagat će se sve više za njihovo rješenje. A Crkva? Njezin utjecaj će ovisiti djelomično o tome: koliko bude zadovoljila zahtjev imigranata za samoupravom i priznavanjem njihova bića u crkvenom ustrojstvu, pokretu i ustanovama, npr. u školstvu.

O. J. Weydert D. I., suradnik u »Kat. informativnoj službi o evropskim pitanjima«, prikazao je »migracioni pokret u Evropi, njegove uzroke i posljedice, i podvukao neka pitanja koja će sindikati zastupati u radu za imigrante.

Pojava imigracije u Evropi, počevši od 1950. g., pokazuje ovisnost Trećeg svijeta o razvijenim zemljama i upućuje na korištenje nekvalificirane radne snage iz siromašnih zemalja. Evropa je bila zaboravila da su ti radnici ljudi dok se je s njima služila u industriji i drugdje plaćajući što manje. Radnici-imigranti bili su radna snaga koja se upotrebljava kada je potrebna i koja se odbacuje kada je suvišna. Istina, ti imigranti su s vremenom postali u nekim sektorima suvremene ekonomije nužna radna snaga i imigracija, u početku konjunkturalna pojava tako prelazi u strukturalnu.

Ekonomska kriza, krajem 1973. g., zaustavila je imigraciju. Nastojalo se raznim sredstvima, npr. isplativši odštetu za odlazak, povratiti imigrante natrag. No u isto su se vrijeme, u većinu zemalja uvozili radnici, najčešće s privremenim ugovorom. Uostalom, potajna imigracija, na crno, bez dozvole boravka, nastavila se.¹

U okviru današnje ekonomske knize tri su skupine pitanja važne za sindikate i Crkve:

1. Kako se boriti za prava radnika-imigranata u Evropi? Pravo na boravak i rad. Pravo na obiteljski život. Pravo na udruživanje, sastajanje i izražavanje. Situacija radnika »na crnom«² Koje je mjesto radnika-imigranta unutar sindikata i njihova veza sa sindikatima u domovini?
2. Koja bi politika bila uspješna da se riješi pojava imigracija na korist zemalja prijema i odlaska kao i samih radnika?
3. Kakav bi bio novi međunarodni red koji bi omogućio na duži rok da nestane imigracije, a onoj što bi preostala da bi joj se dao drugi sadržaj? Što bi trebalo učiniti da se razvije zaposlenost u zemljama odlaska?

Pastor M. Lenders iz Ekumenskog centra u Bruxellesu govorio je o *načinu da se izgradi više-narodno, više-kulturno društvo*.

To je vrlo složeno. Kako ostvariti zajednički život domaćih i imigranata: da ovi budu uključeni u zemlju prijema, ali da sačuvaju svoju osobnost i slobodan izbor da ostanu ili se povrate u domovinu? Pa odgoj djece imigranata. Poteškoće što susreću imigrantske žene. Sudjelovanje imigranata u društvenom životu: u poduzeću, sindikatu, četvrti gdje stanuju ili u općini.

Važno je da se probudi smisao za političku odgovornost. Druga generacija može postati politički pasivna i apolitička, jer im roditelji nisu imali nikakvih prava, može biti manipulirana izvana protiv svoga dobra i zemlje prijema.

Važna je također suradnja imigrantskih društava i sindikata. Imigrant nije osamljen, nego u grupi kojoj treba priznati samoupravu i odgovornost. Rasizam i mržnju prema strancima treba zajednički pobijati i uklanjati.

Razmjena iskustava i shvaćanja

Bila je to razmjena živa u kojoj su se posebno odrazila iskustva i shvaćanja dvaju krugova: evropsko-kršćanskoga i afričko-muslimanskoga. Sinteza bi se svela na nekoliko tvrdnji.

— *Imigranti pripadaju radničkom svijetu*. Nisu samo proizvođači, nego su muževi i žene što žive složen život, osobito u obitelji. Sindikati su pozvani da im poboljšaju uvjete rada i života. Treba da brane imigrantska prava, ali i druge ustanove kao imigrantska društva, Crkve, političke stranke itd. pozvane su da pomognu migrantima u problemima obiteljskoga života, školovanja djece, slobode udruživanja i izražavanja, kulturnoga identiteta, vjere, poštošnje itd. Konačno, državna vlast treba poduzeti što je potrebno.

¹ Usp. Mladen Karadole, Oblikovanje selilačke Crkve u eri industrijalizacije, CuS, 3, 1981, str. 232—235.

² Jean Weydert, Eglises et syndicats face au problème des travailleurs immigrés, u *Objectif Europe*, 15, 1981, str. 38—42, (Strasbourg, OCIEP).

— *Postoje razlike među imigrantskim grupama.* Neke od njih susreću veće poteškoće i više su ugrožene. Treba oblikovati evropsko mišljenje kada se radi o poštivanju prava imigranata iz Trećega svijeta, često muslimana.

— *Imigranti imaju pravo da slobodno izaberu ostati ili se povratiti.* Iako je pojačana besposlica u ekonomskoj krizi, državne vlasti zemalja odlaska i prijema treba da sporazumno utvrde uvjete povratka onih koji to hoće. Međutim, često vlade zemalja prijema teže da se otresu imigranata, a vlade zemalja odlaska vide u emigraciji prikladno sredstvo da srede svoje devizne probleme i problem besposlice.

— *Potajna strana radna snaga teška je povreda.* Treba suzbijati trgovce tom snagom, ali omogućiti stranim radnicima da srede zakonski svoj boravak i rad. Mjerilo bi bilo za vlade da vode sredenu politiku imigracije prema mogućnosti zaposlenja u zemljama prijema i jamstva da imigranti uživaju svoja prava i mogu se uključiti u novu sredinu.

— *Nedopustiva je diskriminacija koju trpe imigrantske žene-radnice* pri radu. Ako su majke, treba im pomoći u osamljenosti.

— *Imigrantska djeca neka se uključe i u svoje obitelji i u zemlju prijema.* Protivno se događa. Školovanje im je često nedostatno. Mnogi su zato osuđeni da budu bez posla. Posebno treba nastojati da nauče materinski jezik kao i jezik zemlje gdje su, da steknu izobrazbu i nađu posao. To se neće postići dok imigranti moraju živjeti u getu i dok ne budu priznati kao jednaki i različiti.

Zadnji dan je bio posvećen zajedničkim zaključcima. Naravno, podvukle su se i razlike.

U perspektivi

Najprije, riječ je o *ulozi sindikata i imigrantskih društava i njihovih odnosa.* Sindikati okupljaju radnike da brane njihove materijalne i moralne interese. Njihovo je područje ono stručno-društveno, ali to ne znači da se ne zanimaju za ono izvan toga. Nije li potrebno da imigranti sudjeluju u sindikatima i postignu svoja prava?

Imigranti su u svojim nacionalnim okvirima, po narodnosti, osnovali mnoga društva u Evropi. Ta su društva ispunila prazninu što je nastala zbog ravnodušnosti ili neprijateljstva javnog mišljenja ili nemara vlada. Obično im je također svrha povezanost s domovinom. Ne smiju se suprotstaviti ta društva sindikatima, nego valja uspostaviti suradnju, posebno, preko aktivista koji su istodobno u sindikatima i imigrantskim društvima.

Zatim se radi o *ulozi Crkava.* U prošlosti su bile katkad vrlo bliske vlasti, ali njihov poziv nije da budu vlast među vlastima, nego da brane one na rubu društva i u nevolji. Zato njihov rad za prihvaća imigrante treba da se pridruži drugim društvima što djeluju u tu svrhu, posebno, sindikatima. Osobito su Crkve pozvane da djeluju protiv rasizma i da se načine pravedni zakoni za migrante.³

Ali kako uključiti imigrante u zemlju prijema, a da sačuvaju svoju vlastitost? Svakako, treba pružiti da budu što jesu i da ujedno sudjeluju u životu kraja gdje borave. Zato treba da su im odgovorne službe u sindikatima otvorene. Isto tako da imaju pravo glasa kod općinskih izbora. Općenito, treba da je društvo uređeno demokratski bilo gdje i da prihvaća imigrante. Nužno je da stanovništvo zemlje prijema nauči poštovati drugoga koji je zaista različit i da svi, domaći i imigranti, nauče živjeti u više-narodnom i više-kulturnom društvu.

Napokon, *imigranti imaju pravo da ostanu ili se povrate u domovinu.* Neka sami odluče, iako će odluka biti drugačije obojena kod druge, a drugačije kod

³ Usp Yves Congar, L, Eglise catholique devant la question raciale, u *Question raciale et la pensée moderne*, Unesco, Paris, 1953. usp. također *Différents de race... mais tous solidaires?*, u *La Foi et le Temps*, mars 1982, tiré a part, str. 70, (Tournai). Više autora je sudjelovalo u tom posebnom broju revije.

prve generacije. Treba da je odlazak pripravljen. I da se pripravi priključak u ekonomiju zemlje povratka. Bez dogovora odgovornih vlada nije to moguće.⁴

Svakako, ovaj IV. sastanak Crkava s predstavnicima evropskih sindikata bio je pozitivan doprinos rješavanju problema imigranata i pokazao je mnogo dobre volje, iako se ne mogu očekivati neposredno neke veće promjene zbog ekonomske krize, ali se mogu i moraju očekivati znatne promjene u mentalitetu od kojega, konačno, mnogo toga ovisi.

⁴ Usp. *Travailleurs migrants. Etude d'ensemble de la Commission d'experts pour l'application des conventions et recommandations. Conférence internationale du Travail, 66e session, 1980, Genève, Bureau international du Travail, 1980, str. 190.*

NOVE KNJIGE

PORUKA SV. FRANJE ASIŠKOGA NAŠEM VREMENU. Uskrsna poslanica biskupa splitske metropolije. Crkva u svijetu, Split, 1982. Cijena 40 din. Narudžbe prima: Crkva u svijetu, Zrinsko-frankopanska 14, Split.

KRISTOVA PORUKA upućena preko sv. Franje Asiškoga našim svećenicima, redovnicima i redovnicama. Pismo biskupa splitske metropolije u Godini sv. Franje Asiškoga, u jubileju 13 stoljeća kršćanstva u Hrvata. Crkva u svijetu, Split, 1982. Cijena 35 din. Narudžbe: Crkva u svijetu, Zrinsko-frankopanska 14, 58000 Split.

Papa Ivan Pavao II: OBITELJSKA ZAJEDNICA — Familiaris consortio. Pobudnica, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1981. Cijena 120 din. Narudžbe: Kršćanska sadašnjost, Marulićev trg 14, pp 434, 41001 Zagreb.

Rajmund Kupareo: UMJETNIK I ZAGONETKA ŽIVOTA. Ogledi iz estetike, KS, Zagreb, 1982. Narudžbe prima Kršćanska sadašnjost. Cijena 240 dinara.

Živko Kustić: PRIRODA GOVORI O BOGU, drugo izdanje, KS, Zagreb, 1982. Narudžbe prima Kršćanska sadašnjost. Cijena 100 din.

Kršćanska sadašnjost je izdala i prima narudžbe za kazete: 1. KRIZNI PUT, 2. PJESMA NAD PJESMAMA, 3. KIŠE RADOSTI I SUNCE. Svaka kazeta stoji 150 din. Uz prve dvije izdane su i knjižice. Prva stoji 50, druga 80 din.

S. Marija od Presv. Srca: ALVERNIJA (Posvećeno Ivanu Pavlu II), Symposion, Split, 1982. Narudžbe prima: Samostan sv. Klare, Končareva 29, 58000 Split.

Marija Valtorta: OVAKO MOLITE (preveo i priredio don Božidar Medvid), Jelsa, 1982. Narudžbe: Župski ured Jelsa, o. Hvar. Cijena 60 din.

Marija Valtorta: GETSEMANI (preveo i priredio don Božidar Medvid), Jelsa, 1982. Narudžbe kao gore. Cijena 40 din.

Kod Uredništva Naših ognjišta, Kovačevićeva 37, 79540 Duvno, mogu se nabaviti novoizdale knjige Knjižnice Naših ognjišta:

Kvirin Vasilj: TAJNA POČOVJEČENJA. Cijena 170 din.

Nikola Tadić: DVIJE KOMEDIJE. Cijena 130 din.

Dubravko Horvatić: ZVRKASTI KALENDAR. Cijena 140 din.

Stanko Vasilj: FRATROVA OPORUKA. Cijena 120 din.

Vlado Lozić: STRANAC SA SUZOM. Cijena 120 din.

Ivo Bagarić: DESET MINUTA (propovijedi za godinu »B«). Cijena 150 dinara.